

נראה אור

פרשת כי תצא תשי"ב
גליון קלה שנה ג
באר רבנו"ק מלעכוויטש קוידניט

{ שניני אור }

כי תצא למלחמה על אויביך - במלחמת היצר הכתוב מדבר, יהודי המבקש לילך בדרכי ישירים כרצונו יתברך מבין בפשטות שאויבך הכונה לאויב הגדול עמו הוא מתמודד יום - יום שעה - שעה.

רגיל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לומר בשיחותיו לבחורים: כאשר בחור מבקש בתפלת ערבית והסר ממנו אויב - על איזה אויב כונתו, אמנם ודאי יש לבקש רחמים שניצל משונאיו המבקשים לכלותו ח"ו, אבל אצל יהודי חסיד הזעקה העיקרית להינצל מהיצר המקשה ומפריע בכל צעד ושעל.

במדור "מאורי אור" בגליון זה מובאים דברי הצדיקים להורות דרכי המלחמה עם אותו אויב תמיד, אך תחלה וראש לכל העצות - קודם שהננו מקיימים כי תצא למלחמה עלינו להפנים שהיצר הוא אכן אויבך, לא לפחות מאויב גשמי המבקש ח"ו... ואף הרבה יותר מכך, כי הלא את חיי הנצח מבקש הוא ח"ו לגזול מאיתנו. מאבי מורי שליט"א שמעתי ש"כ האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל בהיותו פעם בעיה"ק טבריה נכנס לבקר את החסיד הנודע ר' מנדל וועג ובקש לשמוע ממנו מדיבורי הצדיקים, נענה ר' מנדל ואמר: די לעכוויטשער האט געזאגט אז ס'איז דא א גרויסער יצר הרע - הלעכוויטשער אמר שיש יצה"ר גדול...

כי תאמר כזאת לחסידי זמננו לא יבינו מהו כאן ה- ווארט, וכי מי אינו יודע שקיים יצה"ר, אולם משאמר זאת הלעכוויטשער משמע שאין כולם יודעים מכך, ולכשתמצוי לומר ידיעה גרידא שקיים יצה"ר לאו ידיעה היא, ס'איז דא א גרויסער יצה"ר - ידיעה חיה שהוא הוא האויב הגדול והרבה כח צריך כדי להתגבר עליו.

מלבד המלחמה עם כח הרע עומדים אנו לפני מלחמה גדולה עמו ביום ראש השנה הבעל"ט, כפי שהיה אצל אחד הצדיקים תלמידי הבעש"ט הק' שהיה מתפלל בכוונות קודם ראש השנה, ושלא מרן הבעש"ט לומר לו שלא יתפלל בכוונות כי עתה יש להכין כלי זין למלחמה. ראשית כל טרם נעמיק כיצד מכינים כלי זין עלינו להפנים שמלחמה גדולה לפנינו, תקותנו ותפלתנו לזכות ביום התחדשות הבריאה לחיים אמיתיים של דבקות בהשם יתברך והשטן - הוא היצר הרע מנסה למנוע זאת, עצם הידיעה שעלינו להיערך למלחמת חיים כבר מהוה צעד גדול לטובתנו.

ה' אורי וישעי ממי אירא - אומרים אנו פעמיים ביום בתקופה זו, משמע כי אלמלא הבטחון בה' יש ויש ממה לפחד, לאחר שנכיר שאכן עומדים אנו לפני מלחמה לא פשוטה תהא משמעות אמיתית לאמירתנו: אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח!
ושמא ניתן לפרש בזאת - שהנני מכיר שמלחמה היא אני בוטח שאנצח את האויב בעזרתו יתברך.

{ זברות קודש }

תפקיד הנשמה לרומם את הגוף

לרעך כמוך' (ויקרא יט, יח), 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג, ו), 'הצנע לכת עם אלוקיך' (מכילתא, ח).

עתה בחודש אלול הוא זמן רחמים ורצון והשבתות שבחודש הזה גדולים ביותר במעלתם, שהרי כל שבת הוא זמן תשובה לא כל שכן בחודש זה המסוגל לתשובה, בפרט בעת רעוא דרעוין שבחודש אלול זמן זה הוא רעוא דרעוא דרעוין ומתעורר ביותר רצונו יתברך לשוב אליו כל איש ישראל.

משלו משל למה הדבר דומה

נקדים במשל למלך גדול שהיה מולך על כמה מדינות ובמדינות מלכותו היו כמה מיני מקומות, בעיר המלוכה דרו הקרובים למלוכה השרים והיועצים המלומדים בחכמה ומכירים גדולת המלך, למטה מזה היו הערים שדרו בהם סוחרים ואנשי מדע שאף שלא היו בדרגת אנשי עיר המלוכה, מכל מקום ידעו והכירו כבוד המלכות והשכילו לעסוק בסחורה ולקבץ מומן.

אמנם במרחק היו כפרים שדרו בהם איכרים נבערים מדעת שלא שמעו ולא ידעו מהו מלך, והיו בורים לגמרי עד שאף לא ידעו קרוא וכתוב, ובהיות המלך רחום וחונן נכמרו רחמיו על אלו הכפריים החיים חיי בהמה והיה עז רצונו ללמדם בינה והשכל, למען ידעו מותר האדם מן הבהמה ולא יחיו עוד בבערות וכסילות.

למלך היה כמה בנים טובים ומצלחים שעסקו בעניני המלכות, אמנם אחד מהם הצטיין בטוב לבו ובכשרונותיו יותר מכולם, קרא לו המלך ואמר לו הלא ידעת שעז חפצי ללמד דעת את בני הכפרים, לכן רצוני לשלחך אליהם, כדי שברוב חכמתך תלמדם בינה ודעת למען לא יחיו כבהמות היער. לצורך זה הועיד המלך אנשים חכמים שילמדו את בנו חכמות ועצות למען ימצא דרכים מועילות ללמד דעת לאנשי הכפרים הרחוקים מאד מדעת והשכל.

המשך בעמוד הבא <<<

כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים, שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך וגו' (כב, ו-ז).

איתא במדרש (ד"ר ג, א) זהו שאמר הכתוב (משלי א, ט) 'כי לויית חן הם לראשך', אמר ר' פנחס בר חמא לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך, 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך' (דברים כב, ח), אם עשית דלת המצוות מלוות אותך שנאמר (דברים יא, כ) 'וכתבתם על מזוזות ביתך וכו', אמר הקב"ה אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך, מנין שנאמר 'כי יקרא קן צפור לפניך'.

קיום פנימיות מצות שילוח הקן

מעשה במרן הסי"ק מלעכוויטש זי"ע שבא פעם לבית רבו מרן רביה"ק מקארלין זי"ע וראה רבו ששמח מאד, שאלו לשמחה מה זו עושה, אמר לו שנודמן לו מצות שילוח הקן הנדירה ולכן גדלה שמחתו. אמר לו רביה"ק מקארלין שבכל עת יכול האדם לקיים פנימיות מצוה זו, דאיתא בגמרא (נ) לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, נמצא שהתורה שלא לשמה היא בחינת אם שמולידה התורה לשמה בחינת בנים, ונצטוו היהודי 'לא תקח האם על הבנים' שלא יעמוד בדרגת שלא לשמה, אלא 'שלח תשלח את האם' שישלח מאיתו המחשבות שלא לשמה, 'ואת הבנים תקח לך' שיתיר בעצמו רק התורה בכונה לשמה.

יש לבאר מה טעם נרמז חובת הלימוד לשמה דוקא במצות שילוח הקן.

זקני אדמו"ר זי"ע היה חוזר בחודש אלול אמרי קודש מהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שאמר הנה ודאי יש לשוב בתשובה אבל תשובה היא דבר קשה, לכן נקיים לכל הפחות הנוטריקון מתיבת תשובה 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך' (יה, יא), 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז, ח), 'ואהבת

תחילת העבודה בתמימות ובפשטות

בשבת קודש פרשת כי תצא אמר בליל שבת קודש על פסוק (דברים כב, ו-ז) קן צפור, שלח תשלח את האם, אם הוא בינה, כמו שכתוב (משלי ב, ג) כי אם לבנינה תקרא, היינו מתחלה אין צריכין שום התחכמות ולבקש להבין רק באמונה ותמימות, וזה ואת הבנים, היינו המדות תקח לך, היינו לעבוד את השם יתברך עם המדות גם כשאנו מבין. ואמר שהדין הוא בשילוח הקן (עי' שו"ע י"ד ס' ה"צ"ב סעי' ה) אם אחר כך אחרי ששלח את האם היא חוזרת, מותר לקחת גם אותה, כי אחרי ההרגל בעבודה, מותר לו להבין ולהשכיל בטעמי המצוות, אבל מתחילה שלח תשלח את האם, ודפח"ח.

אמרי יעקב (תע"ז)

זהו הדבר הגדול ביותר עבורי

כאשר קרב ובא היום שהוצרך הבן לילך בשליחות המלך אמר לאביו, צער גדול הוא לי להפחד ממך כאשר כעת הנני נמצא בקרבתך ולומד בכל עת מחכמתך ומעשיך וכיצד אצא למקום ריק מכל חכמה, אמר לו המלך הלא ידעת כי מיום היותי למלך זה רצוני הגדול ביותר ללמד דעת גם לאלו הרחוקים מאד מחכמתי ומלכותי, **לכן כאשר תקיים משאלתי זאת תדע שעשית עבורי את הדבר הגדול ביותר**, ובשובך הנה אחר מילוי שליחותך תשוב ותהיה בקרבתך בשמחה גדולה ויתירה מאשר היינו עד עתה.

יצורך מילוי התפקיד נצרך בן המלך לממון רב כי בני הכפר שאינם סוחרים דלים הם מאד, לכן נטל המלך מחצית מאוצרות המלוכה המיועדים לרווחת בניו ונתן לבנו לצורך מילוי תפקידו הגדול. ויהי היום נפרד בן המלך מאביו בצער גדול, ויאמר לו המלך זכור אל תשכח את שליחותך ואל תטעה ותימשך אחר חיי הכפר.

בהגיע בן המלך לכפר שמחו האנשים מאד על בואו כי הבינו גודל המעלה שילמדם ארחות חיים ובנו עבורו ארמון מפואר שידור בו, וכמה מאנשי הכפר המלומדים יותר באו לדור עמו ונתמנו לעוזריו למילוי שליחות המלך באופן המועיל. אמנם אחר זמן מה שהיה בן המלך מוקף בבני כפר שחיו חיים גסים החל להמשך אחריהם עד שהזניח לגמרי את תפקידו, ואת הכסף שנתן לו אביו כדי למלאות שליחותו בזבו בשתיית יין וכל מיני תענוגי בני כפר גסים.

ויבוא המלך לראות מעשי בנו

ויהי היום הודיע המלך שחפץ לבקר בכפרים לראות מה פעל בנו ברוב חכמתו, בשמוע זאת בן המלך ואנשי הכפר שהיו צריכים לעזור בשליחותו נתיארו מאד. אמנם כאשר נותר להם חודש ימים לביקור המלך טיכסו עצה שלכל הפחות כעת יעשו כל שביכולתם למלאות רצון המלך, ויפוצו על פני הכפרים והעמידו מלמדים ללמד בני הכפרים דעת וחכמה.

בהגיע המלך באו לפניו ויפלו לרגליו בבכי ובתחנונים ויאמרו לו, אמנם חטאנו ומעלנו בשליחותנו ואף הכסף שנועד לזאת הוצאנו לענינים פחותים, אבל עתה מתחרטים אנו בכל לב כאשר יראה המלך שהחילונו למלאות התפקיד

בכל כחנו, ומעתה תהא זו יגיעתנו בכל עת עד שנמלא רצון המלך בשלמות. ובהיות המלך רחום וחונן מחל להם על חטאם, וכאשר עתה לא היה סיפק בממון שבידם למלאות תפקידם, הוסיף להם ממון רב למען יוכלו מעתה לעסוק בשליחותם באופן הנרצה.

הנמשל מובן דאיתא בגמרא (סנהדרין צא.) שלכאורה גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין, גוף אומר נשמה חטאה שמיום שפירשה ממני הריני מוטל כאבן דומם בקבר, ונשמה אומרת גוף חטא שמיום שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר כצפור, מה עושה הקב"ה **מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד** שנאמר (תהלים ג. ד) **"יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו"**, השמים זו נשמה והארץ זה הגוף.

שליחות הנשמה להאיר את הגוף

כי הנה תכלית בריאת העולם למלאות רצונו יתברך שיתגלה אורו ומלכותו במקומות שפלים ונדחים ביותר בעביות הגוף החומרי ועניני העולם הגשמיים, ועבור זה נוטל הקב"ה נשמה החצובה מתחת כסא הכבוד ממקום הגבוה ביותר ושולחה לעולם הזה ומפליא לעשות לחבר הנשמה הרוחנית עם הגוף החומרי, ובאמת אין הנשמה חפצה כלל לרדת ממקום שבתה בהיותה דבוקה ביוצרה, **אלא שעל כרחק אתה נולד בכדי להאיר הגוף החומרי בעוה"ז** אשר זהו השמחה הגדולה ביותר לפניו יתברך במילוי רצונו להיטיב לברואיו, כדאיתא בפרי הארץ (פר' ראה) שזהו גודל השמחה בתחיית המתים לעתיד כאשר תהא הנשמה בגוף בזיכוך החומר בשלמות כרצונו יתברך.

עבור מילוי שליחות הנשמה נותנים לה מאוצר המלך עשר מדות וכחות ממקום גבוה, רצון חכמה ובינה, אהבה יראה התפארות נצחון הודיה תשוקה וקבלת מלכות, שבהם תשתמש להאיר הגוף הגשמי ולרוממו אף בעסקו בעניני עוה"ז, וקודם שיורדת לעוה"ז משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע (נדה ל.). אמנם פעמים שביירידתה לתוך הגוף תחת שתמלא תפקידה לרוממו ולזככו נמשכת אחריה ל"ע, ונוטלת כחות עליונים שניתנו לה ומשתמשת בהם לצרכי הגוף לאהבה ויראה גשמית ולתשוקות גשמיות וכן בכל המדות, עד שתחת שתמשול על הגוף נעשה הוא מושל עליה ל"ע.

והנה קרב ובא היום אשר הבורא יתברך פוקד כל מעשי יצורים וכל באי עולם עוברים לפניו לבחון אם מילאו תכלית

ביאתם לעוה"ז, וכאשר עדיין נותר ירח ימים ביכולת האדם להוכיח שחפצו וכונתו למלאות תפקידו כראוי, על ידי שישתדל בימים אלו לעסוק בתכלית הבריאה שהיא 'בכל דרכיך דעהו', דעהו מלשון דבקות וחיבור שבכל ענין שעוסק בעוה"ז יאה דבוק בהשם יתברך וזוה יבוא לתכלית הנרצה בזיכוך הגוף על ידי אור הנשמה. ובימים אלו יפיל תחינתו ליצרו 'הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך' והבט כי תשוקתי ושאיפתי למלאות שליחותי בעולם כראוי וכנכון, ועל ידי זה יתגוללו עליו רחמים יתברך להשפיע לו לשנה החדשה טובה וברכה ככל אשר היה לו עד עתה ויותר מכך עבור מילוי תפקידו בשלמות.

זיכוך החומר באור תורה ומצוות

והאמת כי מצד עביות החומר כמעט אי אפשר לזכך הגוף ולעשותו רחוני, לכן נתן הקב"ה לישראל תורתו ומצוותיו המה תרי"ג עצות כיצד לזכך ולרומם הגוף, בכח אורו יתברך הגנוז במצוות המאיר אף בעובי החומר, כדאיתא בחז"ל (בי' מד, א) וכי מה איכפת לו להקב"ה בין שוחט מן הצואר וכו' הוי לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהם את הבריות.

זהו ענין מצות 'שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך', אם רומז לבינה ובנים למעשים הנולדים ממנה, כי אף שעוסק בתורה ומשיג חכמה ובינה לא בא לתכלית הנרצה עד שעי" ההתבוננות יבוא לזיכוך האברים, ובכח השגתו ועסק המצוות יאיר גופו להיות כבריה חדשה אשר דבוק בהשם יתברך בכל דרכיו ומעשיו בעוה"ז.

על זה אמר המדרש לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך, שבכל ענין שעוסק יאה בדבקות בהשם יתברך בקיום מצוותיו, ובקיום מצות שילוח הקן בא לתכלית ענין זה אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצוות מלוות אותך, שהוא ענין בכל דרכיך דעהו בכל זמן ומצב שהוא, ולכך נרמז במצוה זו ענין תורה לשמה כמאמר רביה"ק מקרלין כי תורה לשמה היא כאשר מזדכך על ידי לימודו ונעשה דבוק בהשם יתברך בכל מצב ובכל ענין שעוסק.

יעזור השם יתברך שנזכה לרצון ותשוקה להשם יתברך ולעבדו בלבב שלם בדבקות בכל עת, ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

כי תצא תשע"ה, רעוא דרעיון

דרכי העבודה הנרמזים בכתוב בענין האהובה והשנואה

כי תהינה לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאה, והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור, כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכורה (כב, טו-יז).

העבודה בעניינים הגשמיים חשובה מעבודת התורה והתפלה

קאי על שני בחינות העבודות, יש שהוא עובד את ה' ב"ה בתורה ותפלה לבד, והיא בחינת אהובה, שזאת העבודה היא אהובה ונחמדה בעיני כל רואיו. ויש צדיקים שגם בעניני ארציות באכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף, גם שם שם לו חוק ומשפט עבודה להמקום ב"ה ומעלה מכל הארציות כל הניצוצין קדישין - והיא בחינת שנואה, שאין יד הכל שוים בה להשיג בעניינים האלו בחינת עבודה להשי"ת.

ורובם ככולם יחשבו שהצדיק עושה צרכיו הגשמיים בלי כוונה לשמים, רק כשאר פשוטי עם, על כן הוא בבחינת שנואה בעיני העולם. ואמר הכתוב 'לא יוכל לבכר את בן האהובה' וגו' כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים,

שעבודת הצדיק הזה בצרכי הגשמיים הוא נחשב בעיני השי"ת פי שנים כעבודת האהובה.

בוצינא דנהורא

לא יוכל האדם לבכר את הגשמיות על הרוחניות

'נשים' לשון נושה ותובע, והיינו תשוקות האדם הנושים ותובעים אותו לקיימם. והם 'אחת אהובה' - היא הגשמיות האהובה בעיני המוני עם, 'האחת שנואה' - היא הרוחניות שאין המוני עם ששים לקיימם. וב' תשוקות אלו תובעים את האדם לקיימם. ועל זה אומר הכתוב 'לא יוכל לבכר את בן האהובה', היינו כי אסור לו לאדם להקדים ולתת הבכורה לדברים הגשמיים, כי הוא ראשית אונו, אונו לשון מחשבה, היינו כי תחילת המחשבה בעת בריאת העולם היתה רק עבור רוחניות, ולכן 'לו משפט הבכורה', ובכל מעשיו צריך שתהיה תחילה כוונתו לשם שמים.

מ"ן אדמו"ר מזהר"י זי"ע

העבודה בהתגברות על היצר הרע חשובה מהעבודה עם היצר הטוב

'כי תהיין לאיש שתי נשים', כלומר היצר הרע והיצר הטוב, 'האחת אהובה', היצר טוב שהוא האהוב שאומר לו לעשות תורה ומצוות ומעשים טובים. 'האחת שנואה', היצר הרע שצריך לשנוא אותו, כמו שכתוב (תהלים צ, ה) 'אוהבי ה' שנוא רע'. 'וילדו לו בנים האהובה והשנואה', כי ידוע כי על ידי עסק התורה ומצוות נבראים מלאכים ונשמות. וגם ישב אדם ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה (מכות כג.), ונבראים על ידי זה גם כן נשמות ומלאכים. וזהו 'וילדו לו בנים', 'האהובה', על ידי תורה ומצוות, 'השנואה' על ידי כפיית הרע. 'והיה הבן הבכור', העיקר והחשוב הגדול במעלה, 'לשנואה', כי זה הגדול יותר לפני המקום. וכמו שאמרנו (בי"ד ט. ו) 'הנה טוב מאד' (בראשית א, לא) זה היצר הרע.

דברי שלום

המשך בעמוד ד <<<

והיה כקרבכם אל המלחמה (ב, ג). לכאורה אינו מובן מהו השמחה הא אין והיה אלא לשון שמחה. וכמדומה ששמעתי בשם הצדיקים, כי צריך להיות להמלחמה מלחמת היצר בשמחה ואז יוכל לנצחו, ולא בעצלות ועצבות. ונראה לי עוד, כי באמת הוא שמחה, כיון שמרגיש בהשונא ועושה עמו מלחמה אין לך שמחה גדולה מזו, כי עיקר החסרון שאינו מרגיש בשונא וסובר שלום עלי נפשי.

דברי שלום (פר שופטים)

עם מצות צדקה רודפין את היצר

'צדק צדק תרדף' (טו, טז). היינו עם מצות צדקה רודפין הסט"א וצד הרע, וזה תרדף, תוכל לרדוף את היצר הרע. אמרי יעקב שופטים (תרע"ז)

האויב עצמו שליח מהבורא יתברך

והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן דובר אל העם, ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם וגו', כי ה' אלקיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם (דברים כ, ב-ד).

במלחמת היצר הכתוב מדבר - במלחמת האדם עם אויבו הגדול ביותר. והעצה להתגברות היצר איתא מהבעש"ט על ידי שמתבונן שבאמת היצר עצמו הוא שליח הבורא יתברך לפתותו כדי שיתגבר ויעשה נחת רוח ליוצרו כדאיתא בבוה"ק, ועל זה אמר הכתוב 'כי ה' אלקיכם ההולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם', שבאמת ה' אלקיכם, נמצא כביכול עם אויביכם כין אין שום מציאות מבלעדיו יתברך וא"כ מה לכם להתיירא ממנו.

ועל זה פירש"י שמע ישראל, אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם, כי בהתחזק האדם ביחוד שמו יתברך לידע שה' אחד בכל הזמנים והמצבים ואין היצר אלא שליח מאיתו יתברך, יאה בו כח להתגבר עליו ולנצחו.

זהו מאמר הכתוב (תהלים כג, ד) 'גם כי אלך בגיא צלמות' שאף בזמני נסיון וחשכות קשים כמות ל"ע, 'לא אידא' מהיצר הנקרא 'רע' כדברי חז"ל (סוכה נב), 'כי אתה עמדי' אף בתוקף הסתרה והנסיון ואף כח הרע אינו אלא שליח מאיתך לנסותני ולרוממני.

ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א. מתוך רד"ר שופטים ש.ו.

טעם לזמני המלקות

ביום ב' אחר יום הכיפורים אמר, מה שכתוב בתורה (דברים כה, ג) 'ארבעים יכנו' אצל מלקות, ואתו רבנו ובצרו חדא, ודרשות חז"ל (מכות כב:) בזה אמיתיים ודאי. אבל נוכל לומר עוד טעם למה באמת ל"ט מלקות ולא ארבעים, ואמר דאיתא במשניות מסכת אהלות פ"א משנה ח' חשבון כל האיברים שבאדם, ונמצא שם החשבון ל"ט איברים בכל היד. ואמרו חז"ל (פסחים סג.) לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, אבל לאו שיש בו מעשה לוקין עליו, ומעשה נקרא על שם היד, כמו שכתוב (דברים יד, ט) 'בכל מעשה ידך אשר תעשה'. ולכן אם עשה חטא שלוקין עליו, עשה חטא עם ל"ט איברים, לכן לוקין ל"ט, ולכן לא יותר, ודפח"ח.

אמרי יעקב (תרע"ז)

המיתו, כי כל אויב מבקש לאבד ל"ע גופו אבל היצר מבקש לאבד נשמתו והרי גדול המחטאיו יותר מן ההורגו, לכך הוא האויב האמיתי.

בדרך מלחמת היצר שני אופנים (עי' דברי שלום פר' תולדות ד"ה ז'לאוס'), האחד כדאיתא בספרי חסידות הקדמונים שבעת שמתעורר בו מדה רעה יראה או אהבה גשמיים, יתבונן בדעתו הלא אהבה זו שרשה במקום עליון באהבת השם יתברך אלא שנפלה למקום שפל, ובאם אוהב ומתאוה לענין שפל כל שכן שישתוקק ויתאוה להשם יתברך ובוה מתקן ומעלה המדה לשרשה.

אמנם בספרים שאח"כ בליקוטי אמרים ועוד ספרים איתא שעבודה זו שייכת רק בצדיקים שמצד עצמם אין להם להתעורר במדה רעה, א"כ ודאי תכלית המחשבה והרצון שנתעורר בהם למען יעלו זאת לקדושה. אבל מי שכבר נמשך אחר מדות רעות ולכן מתעוררים בו אהבות גשמיות, באם יעסוק בהעלאת המדות על ידי התבוננות זו, אדהכי והכי יתגשם מחמתה ח"ו.

על כן עבודתו להמלט מיצרו ולסלק התאוה מלבו מכל וכל, ויקיים בעצמו אם פגע בכך מנוול זה משכהו לביהמ"ד (קידושין ל:), כי בכח התורה יצול מיצרו. אמנם ודאי אינו פטור מלהפך מדות נפשו לטוב ולהעלותם לשרשם, אלא שמתחלה יש לו לשוב ממעשיו ולנתק עצמו מכל ענין רע ומדה רעה, ואחר כך יוכל להפך תשוקותיו לקדושה.

בזה יש לבאר ההפרש בין חודש אלול לעש"ת אשר לכאורה אלו ימי רחמים המסוגלים לתשובה, אלא שבחודש אלול עיקר התשובה על כל אשר היה לו שייכות לרע ויטהר לבו מכל שמץ מדות ותאוות רעות. ובחודש תשרי אחר שכבר נקי מלהימשך אחר כחות הרע, עבודתו להפך תשוקותיו לתשוקה ואהבה לא-ל חי.

זהו ביאור הכתוב 'כי תצא למלחמה על אויביך', שמתחלה ילחם נגד יצרו להכניע כל עניני הרע ולשרש מלבו כל מדה ותאוה רעה, ואחר שיזכה ונתנו ה' אלקיך בידך לסלק מקרבו כל כחות הרע, ושבית שביו' שיטול תשוקת היצר ויהפכנה לטוב לתשוקה ליוצרו.

כי תצא תשעה, ל"ל שבת

אל יכנס אדם עם היצר בגדר טוען ונטען אך לפעמים צריך תחבולות למלחמה

'וימאן' (בראשית לט, ח), הטעם שלשלת. על דרך מה שכתוב בספר אור החיים הק' נ"ע שלא יכנס אדם עם היצר בגדר טוען ונטען, ער האט ניט געוואלט און ניט געוואלט אן טענות [- יוסף הצדיק מיאן וסרב שוב ושוב בלי שום טענות].

...פעם אחת אמר לחסיד אחד פעם כתיב (משלי כ, יח) 'כי בתחבולות עשה מלחמה', ופעם כתיב (שם כד, י) 'כי בתחבולות תעשה לך מלחמה'. משום דלפעמים צריך האדם ללחום במלחמת היצר בתחבולות שונות, ולפעמים הוא להיפך - ע"י ריבוי התחבולות, עוד מגרה עליו המלחמה ביותר - כי בתחבולות תעשה עליך עוד מלחמה.

ואמר על זה משל לגנב אם ממשמש עצמו תמיד ירגישו בו הבעלים ויתפשוהו, ואם ילך בקומה זקופה בלמי משמוש בעצמו כלל אז ילך לבטח דרכו.

מרן אדמו"ר מוהר"א ז"ע, זכר צדיק (ד.)

סדר הנצחון במלחמת היצר

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה"א בידך ושבית שביו וראית בשביה אשת יפת תואר וחשקת בה ולקחת לך לאשה וגו' (כא, י-א). תיכף עם יציאתך לענייני עולם הזה ששם שליטתו של היצר הרע, תהא מוכן למלחמה. 'על אויביך' - שתדע שהוא שונאך. ואז ונתנו ה' אלקיך בידך - שתמשול ביצרך. 'שבית שביו' - היינו מה שהיצה"ר שבה וגזל ממך, אותם ניצוצות קדושה תכניס ותחזיר לשרשם. ואח"כ תזכה וראית בשביה אשת יפת תואר' - היא הנשמה שהיתה שבויה בידי היצר. 'וחשקת בה' - שתתעורר בכך תשוקה להחזירה לשרשה. 'ולקחת לך לאשה' - בחיבור גמור. 'וגלחה את ראשה' - אלו המחשבות רעות והמותרות.

מרן חס"ק מלעכוויטש ז"ע

הבא לטהר מסייעין אותו

כי תצא למלחמה על אויביך וגו'. הנה מפרשי התורה פירשו פרשה זו במלחמת היצר (זו"ה עב), וכפטיש יפוצץ סלע וכו'. נראה לי, 'כי תצא למלחמה' - אם רק תרצה להלחם עם היצר ותצא למלחמה נגדו, אזי ונתנו ה"א בידך, כי הבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד.).

מרן אדמו"ר מוהר"א ז"ע

צריך להקדים את היצר במלחמה

כי תצא למלחמה וגו'. צריך להבין הלשון כי תצא, ולכאורה הו' ליה למימר כי תלך להילחם או כי תלחום. ונ"ל כי רמז הכתוב בזה שגלמד את דרכי המלחמה עם היצר ממלחמה גשמית, כי מדרכי המלחמה הוא שאם יפול חייל פתאום על משנהו על פי רוב מנצחו. וכן גם במלחמת היצר שלא ימתין האדם עד שיבוא היצה"ר עליו לפתותו לחטוא אלא עוד קודם יתגבר עליו בתורה ותפילה ולא יניחחו לבוא לפתותו כלל, ואז יוכל לעמוד כנגדו ולנצחו. וזהו 'כי תצא למלחמה' - שאתה תצא קודם אליו מלפני שיבוא הוא אצלך, אזי ונתנו ה"א בידך' - מבטיחך הכתוב שה"א יהיה בעורך ובודאי תנצחו.

מרן אדמו"ר מוהר"א ז"ע

להתרחק מן הרע בהדרגה

בסעודה שלישית אמר, 'כי תצא למלחמה על איביך', היינו מלחמת היצר הרע, אם רק תצא למלחמה היינו אתערותא דלתתא, אז ונתנו ה' אלקיך בידך, כמו שאמרו חז"ל (סוכה נב:) אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו וגו'. 'ושבית שביו', היינו כמו שהוא עושה כן תעשה גם אתה, היינו שאינו בא פתאום להסית לחטא גדול רק מעט מעט, כמאמר חז"ל (שבת קה:) היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך ועבוד עבודה זרה, גם אתה תעשה כן, תרגיל עצמך מעט מעט להתרחק מן הרע בהדרגה, ולא בפעם אחת בבחינת ולא תעלה במעלות (שמות כ, נג), כי לפעמים כשמחזיק בחסידות יתירה נופל חס ושלוש ממדריגתו, רק מעט מעט יתרחק מן הרע ויתקרב אל הטוב ואז יצלח, ודפח"ח.

אמרי יעקב (תרע"ח)

שני דרכים במלחמת היצר

כי תצא למלחמה וגו'. בספ"ק פירשו שמלחמה הכתובה בתורה הכונה למלחמת היצר המתגבר על האדם ומבקש

הפחד מהיצר הרע

רביה"ק מקארלין ז"ע אמר, רבש"ע, גלוי וידוע לפניך אז אין האב פאר קיין זיך ניט מורא, ניט פאר קיין חנית, אפילו פאר קיין חץ פתאום האב איך אויך קיין מורא ניט. נאר פאר דעם יצר הרע האב איך מורא ווייל איך בין א מענטש אין ער איז א מלאך. איך דארף עסן, ער דארף ניט, מיר ווערט דער קאפ שלאף, אים ווערט ניט די קאפ שלאף. [איני מתיירא משום דבר, לא מחרב ולא מחנית ואף לא מחץ פתאום, זולת מהיזה"ר אני ירא, משום שאני בן אנוש ואילו הוא מלאך, אני זקוק לאכילה ואילו הוא אינו זקוק לכך, לי קורה שראשי נחלש ואילו הוא אינו נחלש לעולם].

הוי עז כנמר

פעם אחת בא לפני מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע איש זקן מתנגד והיה למדן גדול, וישאלהו הגידו לי מאין זאת אשר כל אברך בהיותו מתנגד ולומד בבית המדרש הוא איש ישר ובעל דרך ארץ, וכאשר אך בשם חסיד יכונה תיכף נעשה אותו האברך בעצמו עז פנים, וכן כל החסידים עזי פנים המה.

ויען לו הלא אתם ידעתם את הלמדן הזקן הוא היצר הרע, אשר עוד המלך שלמה קרא אותו 'מלך זקן' (קהל ד, יא),

אור חוזר

התבקשתי להעלות על הכתב מהני מילי מעלייתא שנאמרו בחבורה לפני שנים אחדות, בביאור הכתובים בפרשתנו 'לא יבא עמוני ומואבי בקה' ה' וכו', על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללק' (כג, ט-ה). ותמהו המפרשים מה שייכות שני עוולות אלו שעשו עמון ומואב זה לזה, ומדוע שניהם כאחד הם הגורמים שלא יבואו בקה' ה'.

ויתכן לומר בדרך דרוש דלכאורה יש להם לעמון ומואב תירוץ נכון על מה שלא קידמו את בני ישראל בלחם בהיותם בדרך, דדרך הנכרים היה להניח כשפים בתוך הלחם כדאיתא במדרש תהלים (עח, יב) 'ההוא קיסמא דהוי קסים אריפתא' [וכן בעירובין סד: וברש"י על יחזקאל (ג, ט), וע"ע ב"מ כג. וברש"י ד"ה חיישין]. ואם כן יכלו עמון ומואב לתרץ דלכן לא הטריחו עצמם לקדם את ישראל בלחם בהיותם בדרך, כי בלאו הכי לא היו בני ניוזין מזה מאחר שיחששו שמה הניחו האומות בתוכם כשפים.

אכן בסנהדרין (יז:): איתא זעירי איקלע לאלכסנדראי של מצרים זבן חמרא כי מטא לאשקויה מיא פשר וקם גמלא דוסקניתא וברש"י ד"ה פשר כתב: כל מילי מכשפות נבדקין על מים חיים ונמוחין. והיינו שכישופים בטלים בהגיעם למקור מים חיים.

ולפי זה תשוב התביעה על האומות מדוע לא קדמו את בני" בלחם, ואם ישיבו כי בני" לבטח היו חוששים מכישוף, א"כ היה להם לקדם בלחם ובמים, ואז אם היה חשש כישוף ודאי יהיו בטלים במים, ושפיר יוכלו בני" ליהנות מהלחם שיוציאו לקראתם.

אכן עדיין יוכלו האומות לטעון שלא ידעו מעצה זו דדברי כישוף בטלים במים, וממילא שפיר עבדי דלא קדמו בלחם כי בני" לא היו נהנים מזה, בחששם שמה כישוף יש בתוכו.

על זה בא הכתוב השני ושומט תשובה זו מפייהם, דהנה נמצא כתוב (בקובץ כרם שלמה תשמ"ב קובץ ח עמ' מד) בשם כ"ק

ולמדן הוא כי הוא לומד עם כל הלומדים. והנה כאשר יבוא הזקן הלמדן לאיש אברך רך בשנים ויתחיל לפתותו שילך אחר עצתו ובדרכו אשר יציע לפניו, כשיהיה האברך בישן ובעל דרך ארץ לא יוכל להעז פניו נגד הלמדן הזקן הזה לגרשו מאצלו ולהדחיו ולהמרות נגדו. לזאת מוכרחים החסידים להיות עזי פנים, להעיז נגדו בלי לשמוע לדבריו ולעצתו ולגרשו מאתם.

עצה לזרות היצר

מרן הס"ק מלעכוויטש ז"ע סיפר, פעם עמדתי אצל הרבי ר' ברוך ממעזבוז ז"ע בעת שענה לאנשים, ונכנס אברך אחד ואמר, רבי, 'וואס טהוט מען מיט דעם יצר הרע'. וענה לו הרבי ר' ברוך, האמן לי שהוא בא אלי כמו שהוא בא אליך, ותדע במה אני מדחה אותו, אני אומר לי 'איזה פנים יהא לי אצלך לבד, ביי דיר אליין, אם אשמע לך'... א געזונד אויף אייך רבי, אמר האברך ויצא. אח"כ שאלתי מי הוא האברך, ונודע לי שהוא הרב מסאווראן.

אינו אותו אדם

פעם אחת בא לפני מרן הס"ק ז"ע אחד אשר שב מדרכו הרע והתאונן לפניו שהיצר הרע בא ומסיתו לאותן דברים שהיה מורגל בהם קודם שהתחיל ללכת בדרכי ה'. והשיב לו אדם אחד היה שיינקער [מוזג] וכאשר בשיינק [בית המרוח] נמצאים תדיר שכורים עושים קולות וצרחות

ומטנפים הבית בהקאות משכרות נמאס אצלו השיינק המגואל, עזבו ונעשה חנוני.

אבל השכור שמורגל בתמידות לבוא לשתות בביתו, בא אליו בלילה ודפק בחלון וצעק פתח לי שאני רוצה לשתות י"ש. האם יש להתרעם על השכור כי יעוררהו משנתו לפתוח לו, הלא הוא רגיל ששם מקומו שהיה רגיל לבוא לבית זה לשתות. אך מה על האיש שהוא חנוני עתה לענות, לך לך מאתי עתה עזבתי השיינק והחני חנוני ואין לי עוד עסק אתך. וכן היצר הרע הולך למקום שהורגל ועליך מוטל לדחותו, כאשר אתה כעת תדרוך בדרך ה' לשמור ולעשות ככל אשר יורוך אז יבין כי אין לך עסק עמו.

לטכס עצות להנצל מהיצר הטובה נפשות ברחובות

פעם אחת קרא השמש ברחוב לאסיפה בלעכוויטש אשר היו קוראים שמה לאסיפה 'עדה', וישאל מרן הס"ק ז"ע על מה הוא העדה הזאת היום, והשיבו לו לפקח על עסקי הצבור. ויען ויאמר, לא אדע מדוע מחשים ראשי הקהל ומה חושבים המה, ולא ישימו על לב כי הגזלן והרצחן הולך באמצע רחובות קריה והורג נפשות בתוך הרחובות ועושין עצמם כלא ידעו. מדוע לא יאספו עדה לשית עצה ולבקש תחבולה ותרופה להנצל מהרוצח הזה, הוא היצר הרע הטובה נפשות ברחובות ואין איש שם על לב.

» המשך מעמוד ב

משפט הבכורה לעבודה מתוך יגיעה

עבודת היהודי כל ימי חייו, לקשט קישוטין לשכינה הק' לחבבה על בעלה ולקרבה להשם יתברך. על זה מורה הכתוב 'כי תהיינה לאיש שתי נשים', שני מיני עבודות שבהם מתקן השכינה. 'האחת אהובה' בזמנים שזוכה לאהבת ה' וזוכה לעבדו באהבה ובשמחה, 'והאחת שנואה' בעת שנצרך ליגיעה והתגברות נגד יצרו הן בעניני סור מרע והן בעשה טוב ביגיעת התורה ועבודת התפילה, אשר עבודת זמנים אלו במדת היראה והגבורה שכנגד מדת האהבה והחסד.

וסבור האדם שעבודתו בעת שמרגיש לבבו מועלת לתקן השכינה, יותר מבעת שנצרך להתגברות בכל דבר שבקדושה. אמנם האמת 'היה הבן הבכור לשניא' - והיה לשון שמחה כדאיתא בדגל מחנה אפרים בפרשתו, שבעבודתו מתוך ההסתור גורם יותר שמחה ועליה לשכינה הק', כי חשיבות גדולה היא לפניו יתברך רוב יגיעתו בעבודתו, וביותר דאיתא בשם משמואל שהאהבה נשפעת לאדם במתנת שמים אבל היראה מכח יגיעתו, ומטעם זה נקל להשיג אהבת ה' מלהשיג יראתו אף שהאהבה גדולה במעלתה, לכך העבודה ביראה שבאה מכחו נחשבת יותר.

והיה ביום הנחילו את בניו בעת שתאה בידו הבחירה אם לעבוד באהבה או ביראה, לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור, שלא יגדיל עבודתו באהבה מעבודתו ביראה וקבלת עול, אלא אדרבה כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו, שבכל אשר נשפע בנפשו ובהתגברות יותר מהרגשת מאהבה, כי הוא ראשית אונן ובתרגום ריש תקפיה, כי העבודה ביראה עיקר כחו ובה מרומם השכינה על כן לו משפט הבכורה.

כי תצא תשע"ט, ליל שבת

שמחו בה' וגילו צדיקים

ברנשי גיל וחודו ובהדרת כבוד נשגד ברכת מוזל טוב קדם

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה הגדולה השרויה כמעון הקודש

בחולדת הנכר שיחי' בן לחוד"ג הרה"צ ר' לייבוש רובין שליט"א

יה"ד שיוכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לראת דוב נחת אצל כל יוציא

ואך טוב חודס יידפדוהו כל הימים

מאחלים מעומקא דליבא

קהל עדת חסידי קוידניב